

**STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA STROJNICKÁ
A STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA PROFESORA ŠVEJCARA**

Plzeň, Klatovská 109

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

Školní rok 2021/2022

Zpracovaly:

Mgr. Iva Coufalová, školní metodik prevence pro technické obory

Mgr. Renata Švecová, školní metodik prevence pro humanitní obory

V Plzni dne 15. 9. 2020

Obsah programu:

1	Charakteristika školy	3
2	Bezpečnost	3
3	Cíle školního preventivního programu	4
	3.1 Dlouhodobé cíle školního preventivního programu	4
	3.2 Krátkodobé cíle školního preventivního programu	5
4	Zajištění primární prevence pro žáky	5
	4.1 Primární prevence ve výuce	5
	4.2 Primární prevence mimo vyučovací předměty	5
	4.2.1 Nespecifická prevence	5
	4.2.2 Specifická prevence a externí aktivity specifické prevence	6
5	Zajištění primární prevence pro pracovníky školy a spolupráce při zajištění prevence pro žáky	6
6	Zajištění primární prevence pro zákonné zástupce	7
7	Monitoring a evaluace	7
8	Přílohy školního preventivního programu	8
	8.1 Právní podklady pro tvorbu školního preventivního programu	8
	8.2 Kontakty a spolupráce s jinými organizacemi a institucemi	9
	8.3 Školní program proti šikanování	11
	8.3.1 Šikana	11
	8.3.2 Podoby šikany	11
	8.3.3 Prevence šikany	11
	8.3.4 Základní postup v řešení šikany	12
	8.3.5 Nápravná opatření	13
	8.3.6 Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči	13
	8.3.7 Šikana zaměřená na učitele	14
	8.3.8 Právní odpovědnost školy	14
	8.3.9 Trestně-právní hledisko šikany	15
	8.3.10 Stadia šikanování	15
	8.3.11 Varovné signály	16
	8.3.12 První pomoc při počáteční šikaně	16
	8.3.13 Krizový scénář při výbuchu skupinového násilí při pokročilé šikaně	17
	8.4 Krizové plány	18
	8.4.1 Nález návykové látky ve škole (tabák, alkohol, návykové látky)	18
	8.4.2 Zjištění nebo důvodné podezření syndromu týraného dítěte u žáka – CAN (domácí násilí, násilí páchané cizí osobou, sexuální násilí)	18
	8.4.3 V případě nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožování mravní výchovy mládeže), zanedbání povinné péče	19
	8.4.4 Při selhání preventivních opatření školy – záškoláctví	19
	8.4.5 Při zjištění krádeže u žáka	19
	8.4.6 Při zjištění vandalismu u žáka	19
	8.4.7 Při zjištění homofobie (homosexuality, bisexuality, transsexuality) u žáka	19
	8.4.8 Při zjištění rizikového chování – extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus – u žáka	20
	8.4.9 Při zjištění rizikového chování v dopravě	20
	8.4.10 Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí	20
	8.4.11 Rizikové chování ve školním prostředí – netolismus (závislostní	

	chování – počítačové hry, hazardní hráčství – gambling, sociální sítě, internet, virální videa, mobilní telefony, televizní vysílání)	20
8.4.12	Rizikové chování ve školním prostředí – nová náboženská hnutí	21
8.4.13	Rizikové chování ve školním prostředí – rizikové sexuální chování	21
8.4.14	Rizikové chování ve školním prostředí – příslušnost k subkulturám	21
8.4.15	Rizikové chování ve školním prostředí – sebepoškození	22
8.5	Linky důvěry a neziskové organizace nabízející pomoc	23

1 Charakteristika školy

Střední průmyslová škola strojnická a střední odborná škola profesora Švejcara poskytuje střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem. Je umístěna v krajském statutárním městě Plzeň a zřizovaná Plzeňským krajem. Vznikla 1. 7. 2011 sloučením dvou odlišných středních škol: Střední průmyslové školy strojnické a Střední odborné školy profesora Švejcara. Technické střední vzdělávání s maturitní zkouškou je v současné době poskytováno v oborech Strojírenství, Elektrotechnika – mechatronika, Mechanik strojů a zařízení a Mechanik seřizovač, technické střední vzdělávání s výučním listem je poskytováno v oborech Obráběč kovů a Strojní mechanik – zámečnick. K 7. 9. 2021 studuje v technických oborech ve 23 třídách 529 studentů, z toho 525 chlapců a 4 dívky. Humanitní střední vzdělávání s maturitní zkouškou je poskytováno v oborech Veřejnosprávní činnost, Informační služby, Sociální činnost a Pedagogické lyceum se zaměřením na tělesnou výchovu a humanitní studia. K 7. 9. 2021 studuje v 16 třídách 412 žáků, z toho 47 chlapců a 365 dívek. K 7. 9. 2021 má tedy celá škola 941 žáků denního studia studujících celkově v 39 třídách, výuku zajišťuje 91 pedagogických pracovníků a na provozu školy se podílí 41 nepedagogických pracovníků. Součástí školy je školní jídelna – výdejna. Pracoviště pro předmět Dílenská cvičení oboru Strojírenství se nachází na dislokovaném pracovišti Majerova 3, Plzeň. Dalším dislokovaným pracovištěm poskytujícím vzdělávání v rámci školy je Centrum pro praktické vyučování, které je umístěno v areálu Škoda Holding a. s. Plzeň pro odborný výcvik oborů Mechanik seřizovač, Mechanik strojů a zařízení, Obráběč kovů a Strojní mechanik – zámečnick.

Školní poradenské pracoviště personálně zajišťují dva výchovní poradci, dva školní metodici prevence a vedení školy. Výchovní poradci a stejně tak metodici prevence se specializují ve své činnosti buď na technické, nebo na humanitní obory. Prevence je dále zajištěna třídními učiteli a ostatními pedagogickými pracovníky školy. Z výše uvedené charakteristiky vyplývá, že obě části školy mají zcela odlišné problémy.

Informační zdroje školy představují především webové stránky školy (<http://www.spstrplz.cz/>) poskytující přehledné informace o škole, jejím personálním zajištění s příslušnými kontakty a emailovými adresami, dokumenty školy, poradenství, školní jídelně, možnostech dalších aktivit žáků a účasti na projektech a soutěžích. Jsou dále zdrojem důležitých informačních odkazů – BAKALÁŘI, INTRANET, informací o spolupracujících organizacích, školských institucích, aktualit a o celkovém dění ve škole. Informace pro veřejnost jsou dále zveřejňovány na nástěnkách: vchod budovy a I. patro nové budovy. Dále se mohou s minimálním preventivním programem se školním programem proti šikanování a krizovými plány seznámit žáci ve školní knihovně.

Pro pedagogické pracovníky je zřízen v rámci školní počítačové sítě server INTRANET, který jim slouží jako informační zdroj vnitřních dokumentů i dokumentů pokrývající oblasti školské legislativy, školního vzdělávacího programu, školské administrativy, poradenství a další.

V průběhu školního roku jsou pořádány schůzky informující zákonné zástupce žáků o prospěchu a chování žáků, případně další dle potřeby. Taktéž jsou zákonní zástupci dle potřeby informováni emailem.

Škola spolupracuje s řadou organizací a institucí podle potřeby: PPP Plzeň, OSPOD Plzeň - město, SVP Plzeň, PČR Plzeň - město, Městská policie Plzeň, SPC Plzeň, HZS PK, KÚ PK, ZZS PK, ÚP Plzeň – město, P-Centrum Plzeň, Centrum protidrogové prevence a terapie, Diakonie západ, NIŽ, SZÚ, ...

2 Bezpečnost

Školní řád je základním dokumentem školy. Určuje práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců ve škole, pravidla vzájemných vztahů s pedagogickými pracovníky školy, provoz a vnitřní režim školy, režim při akcích mimo školu, podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před rizikovým chováním, sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí, podmínky zacházení s majetkem školy, pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a stupně a kritéria hodnocení chování, výchovná opatření a zásady pro hodnocení chování.

Na začátku školního roku jsou všichni žáci seznámeni svými třídními učiteli se školním řádem. Dále jsou seznámeni se školním preventivním programem s jednotlivými formami rizikového chování, a jak škola postupuje při výskytu rizikového chování ve škole a se školním programem proti šikanování. Žáci vědí, že pokud mají problém či potíže, mohou se s důvěrou obrátit na svého třídního učitele, výchovného poradce, školního metodika prevence či na vedení školy.

Taktéž jsou žáci poučeni o bezpečném chování při výuce předmětů odborného výcviku, fyziky, chemie, tělesné výchovy, dílenských cvičení, dalších odborných předmětů, cvičení a praxí. Dále jsou vždy poučeni o bezpečném chování při exkurzích, školních akcích, výletech a vycházkách, mimořádných událostech, ve dnech volna.

Žáci jsou ve škole pod stálým dohledem pedagogických pracovníků. Jako riziková místa se jeví žákovské toalety, především chlapecké, vchod školy a šatny. Z toho důvodu pedagogičtí pracovníci pověřeni dohledem se zvýšenou vnímavostí přiměřeným způsobem sledují tato místa.

Krizové plány (postup školy při výskytu rizikového chování) jsou součástí školního preventivního programu a jsou vypracovány ke všem typům rizikového chování podle metodických doporučení MŠMT.

3 Cíle školního preventivního programu

Dlouhodobé cíle jsou stanoveny v souladu s příslušnými vyhláškami a metodickými doporučeními či pokyny MŠMT. Krátkodobé cíle jsou určeny předchozím a na základě evaluace a vyhodnocení Minimálního preventivního programu školy pro rok 2020/2021. Mezi dlouhodobé cíle patří i odborné a průběžné vzdělávání školních metodiků prevence a ostatních pedagogických pracovníků.

3.1 Dlouhodobé cíle školního preventivního programu

Cílem programu je seznámit žáky s různými riziky spojenými se závislostmi a jinými druhy rizikového chování, posílit jejich schopnost bránit se před těmito patologickými jevy zdravým a sociálně akceptovatelným způsobem. Dalšími cíli programu jsou optimalizovat sociální klima v jednotlivých třídách a tím i v celé škole, posilovat komunikační dovednosti, schopnost vytvářet přátelské vazby, asertivní dovednosti, zlepšit sebeovládání, učit se nenásilnému zvládnutí konfliktů, zvládat úzkost a stres.

Dlouhodobé cíle jsou zaměřeny na tyto oblasti prevence rizikového chování:

- šikany a kyberšikany,
- rizikových forem komunikace prostřednictvím multimédií,
- agrese, násilí a domácího násilí,
- vandalismu, návykových látek včetně alkoholu a tabáku,
- netolismu a hazardního hraní,
- poruch příjmu potravy,
- homofobie, extremismu, rasismu, xenofobie, antisemitismu,
- subkultur, sekt a nových náboženských hnutí,
- záškoláctví,
- krádeží,
- sebepoškození, rizikového sexuálního chování,
- rizikového chování v dopravě.

Konkrétní dlouhodobé cíle prevence rizikového chování:

- rozvoj sociálních a komunikačních dovedností žáků,
- posilování a rozvoj vrstevnických vztahů,
- začlenění žáků do kolektivu a jeho stmelení,
- výchova ke zdravému životnímu stylu,
- rozvíjení dobré spolupráce mezi žáky,
- prevence úrazů,
- zlepšování klimatu tříd.

3.2 Krátkodobé cíle školního preventivního programu

Jsou stanoveny tyto krátkodobé cíle:

- činnost školního poradenského pracoviště ve školním roce 2021/2022 ve složení: školní metodik prevence pro technické obory, školní metodik prevence pro humanitní obory, výchovný poradce pro technické obory, výchovný poradce pro humanitní obory, zástupce vedení školy, čas konání schůzek školního poradenského pracoviště: vzhledem k nepředvídatelnosti vývoje pandemie COVID 19 s možností návratu distanční výuky a uzavření škol podle potřeby,
- seznámení pedagogických pracovníků s krizovými plány a s postupem školy při výskytu rizikového chování (září),
- seznámení žáků s preventivním programem školy, školním programem proti šikanování, krizovými plány a postupem školy při výskytu rizikového chování (září),
- adaptační kurzy žáků 1. ročníků s třídními učiteli, výchovným poradcem a školním metodikem prevence (září)
- seznámení zákonných zástupců s preventivním programem školy, krizovými plány a postupem školy při výskytu rizikového chování (listopad),
- zapojení třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků do systému primární prevence rizikového chování ve škole (celoročně),
- zvýšení povědomí žáků o rizikovém chování v oblastech šikana, kyberšikana, omamné a psychotropní látky, kriminalita mládeže a legislativně s tím související (jaro),
- rizikové chování v dopravě, první pomoc, zdravý životní styl, poruchy příjmu potravy, prevence sexuálně rizikového chování u studentů (jaro),
- zvýšení povědomí žákyň o možnostech vyvarování se nebezpečného jednání v běžných situacích, odhadem hrozícího nebezpečí a zvyšování znalosti o možnostech osobní ochrany a obrany (jaro).

4. Zajištění primární prevence pro žáky

4.1 Primární prevence ve výuce

Prevence rizikového chování je zajišťována školními vzdělávacími programy pro jednotlivé obory středního vzdělávání Střední průmyslové školy strojnické a Střední odborné školy profesora Švejcara a doplňováno aktivitami, které organizuje škola samotná (adaptační kurzy, akce, projekty, exkurze, pobytové kurzy, činnost zástupců tříd) nebo spolupracující organizace na půdě školy či na půdě dané organizace.

Prevence rizikového chování se vyskytuje v rámci předmětů Etická výchova a Občanská nauka, také v předmětech Psychologie, Pedagogika, Zdravotní nauka, Pečovatelství, Sociální péče, Sociální politika, Právo, Tělesná výchova, Biologie, Biologie a Ekologie, Chemie, Veřejná správa, Správní právo, Výtvarná výchova: zařazování preventivní tematiky (plakáty proti drogám), Český jazyk a literatura, cizí jazyky (práce s vhodnými literárními texty, cílené zaměření textů). Problematika šikany a kyberšikany se vyskytuje také v předmětech Informační a komunikační technologie, Informační systémy a služby, Informační procesy, Informační management, Komunikace a média, Informační a výpočetní technika.

4.2 Primární prevence mimo vyučovací předměty

4.2.1 Nespecifická prevence

V rámci nespecifické primární prevence se vyučující zaměřují na posilování pozitivních jevů v studentském kolektivu, rozvíjení dobrých vztahů a na spolupráci v kolektivu, toleranci a ochotě pomoci. Žáci jsou vedeni k vyjadřování vlastního názoru a naslouchání druhým. Třídní učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci pečují o třídní kolektivy se snahou o zlepšování třídního klimatu a rozvoj sociálních dovedností žáků.

Z hlediska nespecifické primární prevence se osvědčilo pořádání adaptačních kurzů na začátku školního roku ve všech třídách prvního ročníku naší školy. Jeho záměrem je vzájemné seznámení žáků třídy mezi sebou a s třídním učitelem, nenásilné seznámení s výchovným poradcem a školním metodikem prevence, stmelit třídní kolektivy, navázat pozitivní vztahy a dobrou spolupráci mezi spolužáky, navázat důvěru mezi žáky a třídními učiteli a preventivně předcházet šikaně prostřednictvím aktivit a tematických her. Mezi aktivity nespecifické prevence patří

i pobytové kurzy s tělovýchovným zaměřením, které jako druhotný cíl mají tmelení kolektivu a utužování pozitivních vztahů mezi žáky.

Naše škola pořádá, pokud jí to epidemiologická situace dovolí, pro své žáky řadu programů, projektů, akcí a aktivit. Naši žáci mají možnost se účastnit výchovně vzdělávacích přednášek, besed, exkurzí, sportovních a kulturních akcí, uměleckých, vědomostních a dovednostních soutěží.

4.2.2 Specifická prevence a externí aktivity specifické prevence

Specifická primární prevence zahrnuje aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:

- a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na všechny žáky, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
- b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšenou hrozbu rizikového chování,
- c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování.

Externí aktivity jsou z důvodu pandemie Covid 19 v letech 2020 a 2021 výrazně omezeny. Jejich konání je limitováno aktuální epidemiologickou situací. Pokud bude možno, pak jsou plánovány na jaro tohoto školního roku. Mezi osvědčené externí aktivity specifické prevence patří certifikovaný preventivní program o. p. s. NIŽ Prevence nežádoucích těhotenství zaměřený na prevenci rizikového sexuálního chování pro 1. ročníky technických oborů, preventivní programy Státního zdravotního ústavu pro 1. ročníky technických oborů nebo Zásady poskytování 1. pomoci pro 2. ročníky technických oborů. Tyto programy jsou zaměřeny na zvýšení úrovně znalostí a vytvoření správných postojů, způsobů chování a zodpovědnosti u žáků v oblasti lidského zdraví. Mezi další plánované programy patří beseda s diskusí s pracovníky Probační a mediační služby na téma Prevence protiprávního jednání mládeže. Preventivní program BESIP či preventivní projekt PČR – Řidiči znáš 6P pro 3. ročníky technických oborů jsou zaměřeny na mladé řidiče a prevenci rizikového chování v dopravě. Dalšími osvědčenými aktivitami jsou beseda s pracovníky Zdravotnické záchranné služby Plzeňského kraje pro žáky 2. ročníků humanitních oborů na téma první pomoc a zásady volání na tísňovou linku, beseda s Městskou policií Plzeň pro žáky 1. ročníků humanitních oborů, prevence drogové závislosti ve spolupráci s Policií ČR a MPP, beseda s organizací AIDS POMOC pro žáky 2. ročníků humanitních oborů, projekt PČR „Bezpečí ženám a dívkám“. Zdravý životní styl a předcházení vzniku poruch příjmu potravy – anorexie, bulimie je tématem besedy pro žákyně 3. r.

5 Zajištění primární prevence pro pracovníky školy a spolupráce při zajištění prevence pro žáky

Všichni pedagogičtí pracovníci jsou na začátku školního roku seznámeni s preventivním programem školy, školním programem proti šikanování a krizovými plány. Všichni pracovníci školy jsou vyzváni ke spolupráci při zachycování signálů spojených s možností rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd.

Pedagogičtí pracovníci jsou metodicky vedeni školním metodikem prevence dle potřeby. Základním dlouhodobým cílem školního programu školy je rozvoj sociálních a komunikačních dovedností žáků a výchova ke zdravému životnímu stylu, prevenci úrazů a zlepšování klimatu tříd. Plnění tohoto cíle zajišťují všichni pedagogičtí pracovníci školy, především třídní učitelé. Třídní učitelé monitorují situaci ve svých třídách a sledují vzájemné vztahy mezi žáky a možné náznaky rizikového chování. V případě, že zachytí známky výskytu rizikového chování, informují vedení a školního metodika prevence, eventuálně výchovného poradce. Při řešení problémů souvisejících s výskytem rizikového chování spolupracují třídní učitelé se školním poradenským pracovištěm (zástupce vedení školy, školní metodik prevence pro daný obor, výchovný poradce pro daný obor) a zapojenými pedagogickými pracovníky. Postup při řešení výskytu rizikového chování je v souladu s preventivním programem školy, jehož součástí jsou školní program proti šikanování a krizové plány a příslušnou legislativou. K tomu je vedena příslušná dokumentace pověřenými pedagogickými pracovníky (třídní učitelé, školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy).

Pro lepší řešení různých výchovných problémů žáků pracuje na škole výchovná komise ve složení zástupce vedení školy, třídní učitel, výchovný poradce, eventuálně školní metodik prevence. O jednání komise je vždy vyhotoven protokol.

6 Zajištění primární prevence pro zákonné zástupce

V listopadu školního roku je plánováno konání společných úvodních schůzek pro zákonné zástupce žáků, na kterých jsou zákonní zástupci seznámeni se školním řádem a školním preventivním programem s programem proti šikanování a krizovými plány, s postupem školy v případě rizikového chování žáků, průběhem školního roku a dalšími záležitostmi souvisejícími s chodem školy. Konání třídních schůzek je limitováno aktuální epidemiologickou situací COVID 19. Zákonní zástupci mají možnost se vyjádřit k preventivnímu programu. Dále jsou zákonní zástupci seznámeni s činností školního poradenského pracoviště, sítí institucí působících v oblasti primární prevence a poskytovatelů sociálních služeb v okolí Plzně a jsou jim nabídnuty osvětové materiály a informační letáky z oblasti primární prevence.

V případě potřeby mohou zákonní zástupci poskytnout podněty třídnímu učiteli, vedení školy, školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci či jinému pedagogickému pracovníku školy, a to osobně nebo telefonicky či emailem či si sjednat konzultaci. Podle možností, potřeby a požadavků zákonných zástupců je jim zprostředkována spolupráce s PPP, SVP a organizacemi působícími v oblasti primární prevence.

7 Monitoring a evaluace

Realizace školního preventivního programu je průběžně dokumentována pověřenými pracovníky školy. Jedná se o záznamy tříd vedené třídními učiteli, záznamy aktivit a činností školního metodika prevence, zápisy z jednání se žáky a zákonnými zástupci, záznamy z jednání školního poradenského pracoviště, záznam šetření a výsledky šetření, sociometrií a analýz ve třídách, evidenci výskytu rizikového chování, spolupráce s organizacemi a institucemi v oblasti prevence.

K mapování výskytu rizikových jevů jsou využívány práce třídních učitelů (dokumentace, rozbor zpráv, pohovor), podněty, zjištění a připomínky ostatních pedagogických i nepedagogických pracovníků školy, sdělení a připomínky žáků a zákonných zástupců, nestandardizovaná sociometrie. Monitoring je průběžný, v případě potřeby (závažnější či dlouhotrvající problém) je přizván pracovník PPP Plzeň (oblastní metodik prevence), OSPOD, SVP, PČR nebo je zajištěna vhodná preventivní akce ve spolupráci s PPP Plzeň, SVP či jinými organizacemi.

Hodnocení a evaluace školního programu školy probíhá po ukončení školního roku a jeho výstupem je záznam ve výroční zprávě školy, záznam ve výroční zprávě pro krajský úřad Plzeňského kraje, potřebnost úpravy a směřování preventivního programu školy pro následující rok. Podkladem pro hodnocení je shromáždění informací a podnětů od žáků, zákonných zástupců a třídních učitelů, pedagogických i nepedagogických pracovníků školy, sociometrií a dotazníků, rozbor shromážděné dokumentace mající vztah k prevenci během školního roku, rozboru dosažení vytyčených cílů konání školního preventivního programu, efektivitu preventivních programů a rozboru silných a slabých stránek školy.

8 Přílohy školního preventivního programu

8.1 Právní podklady pro tvorbu školního preventivního programu

- Školský zákon 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů č. 222/2017 Sb.
- Novela zákona 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí zákonem č. 205/2015 Sb.
- Zákon č. 379/2005 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látky ve znění pozdějších předpisů č. 65/2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.
- Vyhláška č. 197/2016 Sb. ze dne 1. 9. 2016., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění z 2. června 2016.
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ve znění 270/2017 Sb., od 1. 9. 2017.
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, Č.j.: 10 194/2002-14.
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č.j. MSMT - 21149/2016.
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37014/2005-25.
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem (IVÝP) v rámci řešení rizikového chování žáků č.j. MSMT- 43301/2013.
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2021.
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027.

8.2 Kontakty a spolupráce s jinými organizacemi a institucemi

Pedagogicko-psychologická poradna PPP Plzeň – město, Částkova 78, 326 00 Plzeň poradnaplzen@pepor-plzen.cz	-PhDr. Irena Příkazská – ředitelka http://pepor-plzen.cz/ http://www.kapezet.cz/ - Mgr. Martina Vlčková - oblastní metodik prevence okr. PM	377 418 614, 733 745 841 vlckova.zip@gmail.com
Sředisko výchovné péče Plzeň, Dětský diagnostický ústav Karlovarská 67, 323 00 Plzeň 377 523 720	- Mgr. Marek Černý, etoped - Mgr. Zuzana Bursová, etoped http://www.dduplzen.cz/o- nas/svp/ www.dduplzen.cz	cerny@dduplzen.cz 377 510 246 bursova@dduplzen.cz 377 510 243
Probační a mediační služba, Edvarda Beneše 1 301 00 Plzeň	- Mgr. Z. Benešová - Mgr. Ivana Kovářová Bártová	zbenesova@pms.justice 377 869 733, 734 353 616 ikovarova@pms.justice 377 869 774, 734 353 616
P-centrum Plzeň, Plachého 6, 301 26 Plzeň	www.cppt.cz	prevence@cppt.cz 377 220 325
Point 14, Husova 14, Plzeň	www.point14.cz	office@point14.cz 377 235 526
Člověk v tísni, Mikulášské nám. 552, 326 00 Plzeň	www.cvtplzen.cz	377 240 090
Terénní krizová služba	www.dchp.cz	krize@dchp.cz 777 167 004
Speciálně-pedagogické centrum pro klienty s tělesným postižením, s více vadami, a s poruchami v oblasti autistického spektra OŠ, ZŠ a MŠ Zbůch, Macháčkova 43, 318 00 Plzeň		377 539 337 plzen@spcnajdime.cz
SPC při ZŠ a MŠ pro zrakově postižené a vady řeči, Ke Špitálskému lesu 3, 312 00 Plzeň	www.zrak-plzen.cz www.spcms.webnode.cz	777 468 622 spcvadyreci@gmail.com
SPC při ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Mohylová 90, 312 09 Plzeň	www.sluchpost-plzen.cz	378 609 994 spc@sluchpost-plzen.cz
Policie ČR - Městské ředitelství Plzeň – služba kriminální policie a vyšetřování	problematika mládeže: – por. Bc. Roman Fryčka - por. Ing. Bc. Štěpánka Kuthejlová - por. Mgr. Tereza Andělová - por. Mgr. Jana Krejčová - por. Bc. Aleš Sobotka - problematika toxikománie (odhalování): por. Bc. Jiří Čiháček	

Obvodní oddělení Policie Plzeň – Bory	- npor. Bc. Jindřich Novotný - vedoucí oddělení - policista s územní a objektovou odpovědností	
Městská policie Plzeň	- Vlčková Andrea - metodik prevence kriminality www.mpplzen.cz	378 036 931 777 173 201 vlckovaa@plzen.eu
Hasičský záchranný sbor Plzeňského kraje	- kpt. Mgr. Lenka Basáková - krajský koordinátor preventivně výchovné činnosti	lenka.basakova@hzspk.cz . 950 330 179, 778 403 225
Úřad práce ČR, krajská pobočka Plzeň, referát zprostředkování a poradenství, Kaplířova 7, 320 73 Plzeň	- Eva Laubrová, DiS.	Eva.Laubrova@ps.mpsv.cz 950 149 444
Krajský úřad Plzeňského kraje Odbor školství, mládeže a sportu Škroupova 18, 306 13 Plzeň	- Mgr. Ludmila Novotná odd. mládeže a sportu - Mgr. Hana Dadučová – odbor školství, mládeže a sportu, prevence sociálně patologických jevů a výchova k tolerance - Ing. Pavlína Kučerová – odbor sociálních věcí – prevence kriminality www.plzensky-kraj.cz	ludmila.novotna@plzensky-kraj.cz 377 195 373 hana.daducova@plzensky-kraj.cz 377 195 321 pavlina.kucerova@plzensky-kraj.cz 377 195 087 733 698 688
P – Centrum, Centrum protidrogové prevence a terapie Plachého 6, Plzeň 301 26	www.cppt.cz	377 220 325 731 183 394 prevence@cppt.cz
Diakonie západ Prevence: Prokopova 25, 301 00 Plzeň Archa pro rodiny s dětmi Prokopova 17, 301 00 Plzeň (poradna). PLUS: krizová ambulantní pomoc Prokopova 25, 301 00 Plzeň <i>Tel.: Působnost: Plzeň a okolí</i>	http://www.diakoniezapad.cz	603 544 028 733 614 645 377 223 221 primarka.zapad@diakonie.cz archa.zapad@diakonie.cz plus.zapad@diakonie.cz

8.3 Školní program proti šikanování

Při selhání preventivních opatření školy – postupy pro vyšetření šikany a kyberšikany.

8.3.1 Šikana

Agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učitelí, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepřijemností útoku pro oběť a samoučelností agrese. Škola má ze zákona odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu studentů a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, tedy i šikany.

8.3.2 Podoby šikany

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agrese neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jednali se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci - pedagog se obrací.

8.3.3 Prevence šikany

Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany.

Pro prevenci i řešení šikany vedení školy určí konkrétní odpovědnost směrem k řediteli a jeho zástupcům, třídním učitelům, pedagogům, ostatním zaměstnancům školy, žákům, rodičům a školnímu poradenskému pracovišti, která je adekvátní jejich roli a možnostem (součást bezpečnostního a krizového plánu).

Vedení školy pověří alespoň jednu osobu z řad pedagogických pracovníků specifickými otázkami v prevenci a řešení šikany, která se bude v tématu pravidelně vzdělávat (např. školní metodik prevence, výchovný poradce). Tato pověřená osoba by měla disponovat kompetencemi zejména k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně.

Škola nastaví konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která budou specificky vztažená také k projevům šikany (bude jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak bude sankcionováno). Součástí školního řádu by měla být pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy).

Škola nastaví důsledky za porušení pravidel u žáků, přičemž je důležité, aby uměla rozlišovat závažnost porušení. Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně a konzistentně pro všechny žáky.

Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Současně má škola nastaven pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany a využívá k němu adekvátní nástroje.

Škola zajistí informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit, a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.

Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), má popsány konkrétní preventivní mechanismy, které používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou. Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala. Na základě svých zkušeností škola tyto plány pravidelně vyhodnocuje a upravuje.

Škola zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě dalšího vzdělávání; uvádějících učitelů pro začínající pedagogy; dostupné intervize a/nebo supervize. Plán dalšího vzdělávání pedagogů zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, interakce mezi učitelem a žákem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostně-sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování, v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy). Zároveň zajišťuje vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí.

Škola zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole, kdy mohou mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace.

Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče a neziskové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí, krizové centrum, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci).

8.3.4 Základní postup v řešení šikany

Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany.

Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci).

Pedagogové, především školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (např. školní metodik prevence), by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování oběťm není řízeno jádrem agresorů. Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se škola obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia. Typ pokročilé šikany – výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynč, je výjimkou. Zde nelze čekat na odborníka, oběti hrozí těžké poškození zdraví, kromě toho později to již nelze vyšetřit.

Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.

Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.

Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany.

V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči studenta v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Škola eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů: přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování, odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“, nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali, vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně, nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu, emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně), agresivního řešení problému (např. násilím), příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání, předjímaní recidivy útočnicka, řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka), automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace), vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany.

8.3.5 Nápravná opatření

- výchovná opatření,
- realizace individuálního výchovného plánu agresora,
- snížení známky z chování,
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek), vyloučení žáka ze školy,
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu,
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

8.3.6 Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku.

Škola by měla hned na začátku školního roku informovat rodiče o programu proti šikanování.

Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit. Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena.

Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.

Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

8.3.7 Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní problém, který se týká všech členů školy. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.

Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontaci ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci. Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žákou se pedagog řídí krizovým plánem školy, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).

Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

8.3.8 Právní odpovědnost školy

Škola má odpovědnost za žáky, školy jsou povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.

Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žák je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním sám. Situace ohrožení žáka přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj žáka nebo může být příčinou nepříznivého vývoje žáka, v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které sice výše uvedeným nebyly oznámeny, avšak které jsou svou povahou velmi závažné a nasvědčují tomu, že žák se nachází v nepříznivé sociální situaci, jelikož jeho přirozené prostředí nedokáže dostatečným způsobem naplňovat své funkce při zajišťování přiměřené ochrany příznivého vývoje žáka.

Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyznění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

8.3.9 Trestně-právní hledisko šikany

Šikana může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů.

Protiprávní jednání s prvky šikany může být kvalifikováno jako přestupek proti občanskému soužití (např. ublížení na cti, vyhrožování újmou na zdraví atd.). Za přestupek je odpovědná osoba starší 15 let.

Závažnější forma šikany může vykazovat znaky skutkové podstaty například těchto trestných činů: proti zdraví: § 145 Těžké ublížení na zdraví; § 146 Ublížení na zdraví; proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství: § 171 Omezování osobní svobody; § 173 Loupež; § 175 Vydírání; § 177 Útisk; dále pak trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti: § 185 Znásilnění; § 186 Sexuální nátlak; § 187 Pohlavní zneužití; § 191 Šíření pornografie; § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií; trestných činů proti majetku: § 205 Krádež; § 228 Poškození cizí věci; konečně se může jednat i o trestné činy narušující soužití lidí: § 353 Nebezpečné vyhrožování; § 354 Nebezpečné pronásledování.

Je-li šikana motivována důvody, jako jsou zdravotní postižení, etnicita, náboženství a podobně, a splňuje-li znaky podle příslušných níže uvedených ustanovení trestního zákoníku, lze v určitých případech uvažovat také o trestném činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, případně i podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 355, resp. 356 trestního zákoníku). Takovýto motiv může rovněž u některých výše uvedených trestných činů podmiňovat užití přísnější klasifikace, tedy možnost udělení vyššího trestu.

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů: nebezpečné pronásledování (tzv. stalking, § 354 trestního zákoníku) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých; účast na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem přimět ji k sebevraždě, kterou skutečně spáchá či se o ni pokusí; porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku) – např. porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 trestního zákoníku), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti; pomluva (§ 184 trestního zákoníku) – např. vytvoření webových stránek, které nepravdivě zesměšňují oběť; šíření pornografie dle § 191 trestního zákoníku (viz sexting); výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (dítětem se rozumí osoba mladší 18 let) dle § 192 trestního zákoníku (viz sexting).

Trestně odpovědnou je osoba starší 15 let, která je dostatečně rozumově a mravně vyspělá. Pro účely zákona o soudnictví ve věcech mládeže se pak takový trestný čin označuje jako provinění.

Povinnost překazít páčání nebo spáchání trestného činu (§ 367 trestního zákoníku): kdo se dozví, že jiný připravuje nebo páčá trestné činy v tomto ustanovení vyjmenované, má povinnost spáchání nebo dokončení takového činu překazít. Jestliže to neudělá a nebránilo mu v tom okolnosti v tomto ustanovení vyjmenované, sám spáchal trestný čin nepřekazení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. Překazít trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. V případě šikany by se mohlo jednat například o následující trestné činy: vraždy (§ 140), zabití (§ 141), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170), loupeže (§ 173), vydírání (§ 175), znásilnění (§ 185), pohlavního zneužití (§ 187), krádeže (§ 205).

Neoznámení trestného činu (§ 368 trestního zákoníku): kdo se dozví, že jiný spáchal trestné činy v tomto ustanovení vyjmenované, je povinen to bez odkladu oznámit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Jestliže to neudělá a nebránilo mu v tom okolnosti v tomto ustanovení vyjmenované, sám spáchal trestný čin neoznámení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. V případě šikany by se mohlo jednat například o následující trestné činy: vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170). V uvedených případech má každý povinnost vyjmenované jednání buď překazít, anebo o něm informovat státního zástupce nebo policejní orgán.

8.3.10 Stadia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace. V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je

obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra. Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy. Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana. Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem.

Zvláštnosti u psychických šikan: U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

8.3.11 Varovné signály

Přímé varovné signály šikanování mohou být např. posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod., kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem, nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil, příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků, nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich, strkání, pošťuchování, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí, rvacky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout, žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např. žák je o přestávkách často osamoceny, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády, při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními, při přestávkách vyhledává blízkost učitelů, má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, působí stísněně, stává se uzavřeným, jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje, jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené, zašpiněný nebo poškozený oděv, stále postrádá nějaké své věci, odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy, mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy, začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole, odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování: student ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně, bývá doma smutný či apatický nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě, odmítá svěřit se s tím, co ho trápí, žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné, případně doma krade peníze, nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí, je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným studentům, projevuje i zlobu vůči rodičům, vyhýbá se docházce do školy, zdržuje se doma více, než mělo ve zvyku, nemá přátele, kamarády.

8.3.12 První pomoc při počáteční šikaně

- odhad závažnosti a formy šikany, rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi, ochrana oběti,
- nalezení vhodných svědků, individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory),
- předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření), rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku),
- realizace vhodné metody: metoda usmíření, metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči),

- třídnická hodina: efekt metody usmíření, oznámení potrestání agresorů,
- rozhovor s rodiči oběti,
- třídní schůzka,
- práce s celou třídou.

8.3.13 Krizový scénář při výbuchu skupinového násilí při pokročilé šikaně

- první (alarmující) kroky pomoci představují zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany, bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí
- příprava podmínek pro vyšetřování představuje zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy, zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi, pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře), oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům
- vyšetřování představuje rozhovor s obětí a informátory, nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků, individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky, rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)
- náprava představuje metodu vnějšího nátlaku a změnu konstelace skupiny

8.4 Krizové plány

Bližší informace v příslušných metodických pokynech:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

8.4.1 Nález návykové látky ve škole (tabák, alkohol, návykové látky)

- zabránění v další konzumaci, odebrání a zajištění návykové látky (nalezenou návykovou látku uložit do obálky – v žádném případě ji netestovat a lze-li popsat místo a okolnosti nálezu – čas a datum, množství, přelep obálky opatřit razítkem školy a podpisy zúčastněných, podobně postupovat u alkoholu – přelepit víčko láhve a popsat ji jako u obálky), vyrozumění vedení školy a odevzdání zajištěné návykové látky vedení školy, ihned informovat školního metodika prevence a třídního učitele,
- posouzení, zda žák neohroží nějaké nebezpečí, v případě ohrožení zdraví a života zavolání lékařské služby - 155 (žák je dezorientovaný, není schopen mluvit, chodit, nejistá chůze, agresivita); odvést žák do ředitelny školy a zůstat s ním do příchodu odpovědných osob – vedení školy, školního metodika prevence, třídního učitele,
- sepsání protokolu školním metodikem prevence, přítomným pedagogem a vedením školy s vyjádřením nezletilého žáka (kde získal návykovou látku, kdo mu ji poskytl, kdy si ji aplikoval naposledy, zda je zabavené množství vše, co má u sebe, kdo ví ze spolužáků, že nosí drogy do školy, zda rodiče ví o jeho užívání návykových látek), pokud se zjistí, že žák je distributor či se jedná o podezření na dealerství (nejen OPL, také alkohol), jedná se o trestný čin – ihned informovat PČR; informovat žáka o porušení školního řádu a následků z toho vyplývajících, pokud žák odmítá vyjádření a podpis, zapsat do zápisu,
- o nález omamné a psychotropní látky ihned informuje vedení školy PČR a látku jí předá,
- informování zákonného zástupce a dohoda o dalším postupu (porušení školního řádu, důsledky, opatření – středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna, lékař, jak pomoci dítěti - míra závislosti, odborná pomoc - P-centrum, K-centrum)
- při negativní a nespolupracující reakci rodiny nebo při opakování nález (tabák, alkohol) uvědomit sociální odbor péče o dítě (omamné a psychotropní látky ihned napoprve),
- poučení o nebezpečnosti celé třídy, zápis do třídní knihy, školní metodik prevence zajistí preventivní akce pro třídní kolektiv cílenou na prevenci výskytu návykové látky ve škole,
- zosřtený monitoring výskytu návykové látky nejen u žáka, ale v celé škole – především sledovat riziková místa – šatny, záchody, „temné kouty“,
- pokud má pracovník školy důvodné podezření, že žák má u sebe návykovou látku, ihned informuje školního metodika prevence a vedení školy, vedení školy ihned informuje PČR a zákonného zástupce žáka; žák do příjezdu PČR je neustále pod dohledem (i na WC – aby se nezbavil návykové látky), v izolaci od ostatních žáků, v žádném případě neprovádět osobní prohlídku ani prohlídku osobních věcí – ale zajistit, aby s nimi nebylo manipulováno,
- vyvodit sankce stanovené školním řádem.

8.4.2 Zjištění nebo důvodné podezření syndromu týraného dítěte u žáka – CAN (domácí násilí, násilí páchané cizí osobou, sexuální násilí)

- při podezření z násilí ze strany rodičů vedení školy kontaktuje OSPOD pro podezření na týrání svěřené osoby, při jistotě podá trestní oznámení na PČR, neoznamuje se rodičům!
- při zjištění násilí páchané cizí osobou škola informuje rodiče, ale taktéž ohlašuje OSPODU či PČR,
- pokud je žák ve stavu, kdy vyžaduje ošetření, volat 155, oznámit OSPOD či PČR,
- trestné činy – týrání osoby ve společném obydlí, týrání svěřené osoby, ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody, vydírání, útisk, znásilnění, neoznámení a nezabránění trestnému činu, nebezpečné pronásledování, sexuální nátlak, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, nebezpečné vyhrožování, občanský zákoník – zvláštní ustanovení proti domácímu násilí.
- školní metodik prevence a ostatní pedagogičtí pracovníci po dohodě zařadí do vyučování problematiku týrané osoby, připomenutí, kam se má žák obrátit v případě nebezpečí, zaměřit se zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem, žáci by měli mít informace

o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení, jak a komu mohou telefonovat, pokud se cítí ohrožené,

- přítomnost žáka u domácího násilí se považuje za formu psychické týrání žáka,

8.4.3 V případě nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožování mravní výchovy mládeže), zanedbání povinné péče

- informovat OSPOD a PČR.

8.4.4 Při selhání preventivních opatření školy – záškoláctví

- při neomluvené a zvýšené omluvené nepřítomnosti žáka ve škole informuje třídní učitel ředitele školy,
- postup podle školního řádu,
- škola ověří věrohodnost omluvené nepřítomnosti,
- neomluvenou nepřítomnost řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel, projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou školním řádem,
- každá taková neomluvená nepřítomnost je projednávána na pedagogické radě školy a sankcionována dle školního řádu,
- poučení kolektivů žáků na důsledky záškoláctví a kázeňská opatření.

8.4.5 Při zjištění krádeže u žáka

- jestliže je žák přistižen při krádeži v areálu školy, ihned informovat ředitele školy, výchovného poradce, školní metodika prevence, třídního učitele,
- pohovor ředitele školy a školního metodika prevence se žákem, zápis – proč a co kradl, podle výše škody se jedná o přestupek (do 5000 Kč) nebo trestný čin (nad 5000 Kč), informovat zákonné zástupce, u trestného činu PČR, u opakované krádeže v rámci přestupku informovat OSPOD,
- jestliže se zjistí, že byl žák ke krádeži přinucen jinou osobou, snažit se zjistit pravého viníka, informovat zákonné zástupce, dle výše škody PČR, nabídnout pomoc, zjistit, zda se nejedná o šikanu.

8.4.6 Při zjištění vandalismu u žáka

- při zjištění, že žák vědomě ničí nebo poškozují majetek školy informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele,
- zjistit závažnost vandalismu, pohovor se žákem, zápis,
- informovat rodiče o situaci a výši škody, domluvit se s nimi na způsobu úhrady nebo opravy, poradenství – středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna,
- pokud rodiče nejsou ochotni uhradit výši škody či zjednat opravu – informovat rodiče o dalším postupu – oznámení zřizovateli (vyvolat jednání se zřizovatelem a rodiči), u škody nad 5000 Kč informovat PČR a předat vše PČR,
- při recidivě vandalismu informovat OSPOD (i u škody do 5000 Kč).

8.4.7 Při zjištění homofobie (homosexuality, bisexuality, transsexuality) u žáka

- informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele,
- pohovor se školním metodikem prevence, zápis, zjištění závažnosti homofobie, důvody jednání, upozornění na náznaky šikany, možnosti řešení,
- informování rodičů, poradenská činnost,
- školní metodik prevence zajistí preventivní program na dané téma pro třídní kolektivy.

8.4.8 Při zjištění rizikového chování – extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus – u žáka

- informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele,
- zjištění závažnosti situace, školní metodik prevence provede pohovor s agresorem i obětí, zápis,
- oběti poskytnout pomoc, agresor – zjistit důvody jednání, upozornit na důsledky jednání, zjistit, zda se nejedná o šikanu,
- informovat zákonné zástupce agresora i oběti, zda vědí o problému, oznámit postup školy, poradenství, v případě nezájmu zákonných zástupců agresora vedení školy oznámí OSPODu, popř. PČR,
- školní metodik prevence ve spolupráci s třídním učitelem - práce s třídním kolektivem, diskuse, zjištění postojů žáků k extremismu, rasismu, xenofobii a antisemitismu, informace o povinnostech školy při závažných projevech rasismu, zajištění preventivního programu,
- při závažných projevech informovat PČR.

8.4.9 Při zjištění rizikového chování v dopravě

- při školní akci zabránit, aby v rizikovém chování pokračoval, informovat vedení školy, třídního učitele, školního metodika prevence,
- pohovor se žákem, zápis, upozornit na rizikové faktory v dopravě, probrat jeho rizikové chování, ohrožení jiných lidí, ohrožení sebe, dle míry přestupku vyvodit výchovná opatření,
- informovat zákonné zástupce, poradenství,
- zajištění prevence (dopravní výchovy), beseda s PČR, BESIP.

8.4.10 Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí

- **Krizový tým školy: Ředitel školy, statutární zástupkyně ředitele, zástupkyně ředitele, školní metodici prevence, výchovní poradci.**
- krizová situace může přicházet z vnitřního prostředí školy – žáci (šikana, kyberšikana, agrese, vandalismus) nebo z vnějšího prostředí školy – zákonný zástupce žáka, bývalí žáci (odplata), agresor nemající nic společného se školou (motivace – páchání trestných činů loupeže apod., duševní porucha, konflikt, vandalismus, násilí, agrese, nekontrolovatelné chování),
- bezpečnostní plán – rizikové jevy a riziková místa ve škole, monitoring rizikových míst, obezřetnost a stálý dohled nad pohybem cizích lidí na škole, odpovědnost jednotlivých pracovníků, příznaky a identifikace hrozící krizové situace, oznamování na podezření hrozící rizikové situace – vedení školy, výchovný poradce, školní metodik prevence,
- krizový plán - v případě ohrožení, informovat ihned vedení školy, výchovného poradce a školního metodika prevence, je-li nutné - informovat všechny pracovníky školy a žáky (rozhlas) s konkrétními pokyny, jak se zachovat, event. evakuace žáků a pracovníků školy, podle druhu rizikové situace ihned volat zdravotnickou záchrannou službu, hasičský záchranný sbor a PČR,
- informovat zákonné zástupce,
- následná intervence, pokud se škola stala objektem násilného chování, zajištění pokračování výuky.

8.4.11 Rizikové chování ve školním prostředí – netolismus (závislostní chování – počítačové hry, hazardní hráčství – gambling, sociální sítě, internet, virální videa, mobilní telefony, televizní vysílání)

- zaregistrování varovných příznaků a nežádoucích změn v chování žáků – narušení vztahů, zhoršení prospěchu, unavenost, ztráta přátel, zvýšení agresivity, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, myšlenky na hru, problémy doma i v kolektivu, krádeže a jiná trestná činnost, deprese, úzkost, potíže s pravidly a adaptací, dluhy, finanční problémy,
- informování vedení školy, třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce,

- pohovor se žákem, zápis,
- informování zákonných zástupců, zápis, poradenství (adiktologické služby a poradny, školská poradenská zařízení, středisko výchovné péče), psychiatricko-psychologické ambulance,
- zajištění preventivního programu v žákovském kolektivu.

8.4.12 Rizikové chování ve školním prostředí – nová náboženská hnutí

- představují tyto náboženská hnutí: Společenství svědků Jehovových – jehovisté, Církev Ježíše Krista svatých posledních dní – Mormoni, Společenství Ducha svatého pro sjednocení světového křesťanstva – Církev sjednocení – Moonisté, Scientologická církev – scientologie, Satanismus,
- při zaregistrování příznaků sympatií k těmto a jiným sektám zesílit preventivní činnost v této oblasti, zajištění preventivních programů, spolupráce s certifikovanými organizacemi, PPP,
- pokud jsou rodiče členy sekty, je reakce možná jen pokud je podezření ze zanedbávání péče, týrání, či jiného trestného činu vůči žákovi – OSPOD, PČR
- nepřesvědčovat žáky za každou cenu, nenutit měnit žáky své přesvědčení, obzvláště je-li jejich rodina členem sekty, argumentovat klidně, opatrně, dlouhodobě,
- nošení náboženských symbolů je nepřijatelné jen tehdy, jestliže ohrožuje bezpečnost.

8.4.13 Rizikové chování ve školním prostředí – rizikové sexuální chování

- sexuální styk s osobou mladší 15 let je trestným činem – ohlašovací povinnost školy OSPODu či PČR, informování vedení školy, výchovného poradce, školního metodika prevence, třídního učitele,
- pokud se jedná o podezření ze sexuálního zneužívání či násilí ze strany rodiny, zákonní zástupci se neinformují, informuje se PČR či OSPOD ihned, v ostatních případech se informují zákonní zástupci,
- trestným činem je páchaní nebo nepřekážení trestného činu (kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin – nedovoleného přerušování těhotenství, obchodování s lidmi, znásilnění, pohlavního zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie, týrání svěřené osoby, trestné je i neoznámení trestného činu – škola má oznamovací povinnost PČR, event. OSPOD.
- konzumace pornografie, vystavení vlastních erotických materiálů na internetu, časté střídání partnerů, styk bez ochrany, sexuální praktiky porušující zdraví,
- zesílení preventivní činnosti – školní metodik prevence, třídní učitelé, příslušní vyučující,

8.4.14 Rizikové chování ve školním prostředí – příslušnost k subkulturám

- jedná se o Anarchismus, Emo, Gothic/Witch, Hip-Hop, Punk, Ska/Reggae, RPG komunity, Skinheads,
- v případě anarchismu chování namířené proti autoritám, odpor vůči pravidlům, účast na nezákonných demonstracích, střetech s nacionalisty, neonacisty a skinheads,
- v případě emo apatie vůči školním povinnostem, provokující image, známky sebepoškozování,
- v případě gothic/witch předsudky vůči okolí, depresivita, sklon k násilí,
- v případě hip-hop tvorba graffity (přestupek), konzumace OPL, rezignace na školní povinnosti,
- v případě punk dlouhodobá rezignace na hodnoty, záškoláctví, neprospěch, problémy s autoritami, nekázeň, drzost, konzumace OPL, přestupky – veřejný pořádek na politických akcích,
- v případě ska/reggae konzumace OPL, přestupky proti veřejnému pořádku – politické akce,
- v případě RPG komunit ztráta zájmu o školní povinnosti, závislost – netolismus,
- v případě skinheads agresivní chování, trestné činy - zločiny z nenávisti, popírání genocidy,
- vytvoření bezpečného prostředí na škole, v jehož rámci se mohou subkultury bezpečně rozvíjet a projevovat – tolerance, pluralita, koheze třídních kolektivů; příslušnost k subkultuře nesmí být zdrojem nebezpečí pro jedince či skupinu v okolí,
- příslušnost k subkultuře je vývojovou potřebou mladistvého, nezesměšňovat, nekomentovat, kritizovat pouze konkrétní chování,
- pokud existuje podezření na spáchání trestných činů násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo

k omezování jejich práv a svobod, omezování svobody vyznání, podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka má škola oznamovací povinnost OSPODu či PČR.

8.4.15 Rizikové chování ve školním prostředí – sebepoškození

- nejčastěji řezání žiletkou, střepem, pálení kůže, škrábání, píchání jehlou, značkování rozpáleným kovem, kousání, údery, dloubání, nejčastěji ruce, zápěstí, stehna – povrchové rány až trvalé znetvoření
- často u subkultury emo a gotik,
- fyzická bolest uvolňuje psychickou trýzeň, manifestace, volání o pomoc,
- posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat žáka, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení,
- přímé riziko – v případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namísto okamžitá, i nedobrovolná hospitalizace na psychiatrii – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR (žák drží ve škole žiletku a chce se řezat, mluví o sebevraždě), ihned telefonicky kontakt na psychiatrické oddělení či klinice spádové nemocnice, centrální příjem nejbližší psychiatrické léčebny a další postup (Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu v platném znění (§ 23) - lze dotyčného hospitalizovat bez jeho souhlasu v případě, že jeví známky duševní poruchy a je nebezpečný sobě nebo svému okolí),
- není-li přímé ohrožení – oznámení zákonným zástupcům, další postup – motivace řešit, možnosti řešení, linky důvěry, krizová centra, psychiatrické či psychologické ambulance, krizová centra,
- ohlašovací povinnost OSPOD se netýká přímo sebepoškození, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání (syndrom CAN); povinnosti hlášení podléhá navádění k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana); Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí výslovně určuje škole nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin., Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník stanovuje v § 364 až 368 povinnosti, jež má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování, nepřekažení a neoznámení trestného činu. Paragrafy se vztahují na celou škálu trestných činů, oblast násilných činů páchaných na dětech a na týrání dítěte nevyjímaje (nestačí však podezření).
- při výskytu takového chování u žáka, zjednat ve třídě vhodný preventivní program.

8.5 Linky důvěry a neziskové organizace nabízející pomoc

Občanské sdružení EPOCHÉ: regionální společnost pro péči o duševní zdraví nabízí: linku důvěry a psychologické pomoci, krizové centrum, regionální institut duševního zdraví – RIDZ, EEG biofeedback centrum, Institut psychoterapeutického vzdělávání. Zábělská 43, Plzeň – Doubravka 31200, e-mail: info@epoche.cz
Linka důvěry: 377 462 312, 605 965 822

Linka bezpečí dětí a mládeže, rodičovská linka: bezplatná celostátní linka pro děti a mládež v krizových životních situacích, otevřena 24 hodin denně, včetně nedělí a svátků. Děti mohou volat anonymně.

www.linkabezpeci.cz

Zelená linka: 116 111

email: lb@linkabezpeci.cz

Rodičovská linka

840 111 234 nebo 606 021 021

pomoc@rodicovskalinka.cz

Ponton - ex Společenství ZAČÍT SPOLU: nízkoprahový klub pro děti a mládež Pixla - nabídka volnočasových a sociálních aktivit dětem a mládeži od poč. školní docházky do 20 let. Předškolní výchova Klubíčko. Bezplatné doučování přímo v rodině. Podmostní 1, 301 12 Plzeň, tel: 377 222 466, email: info@ponton.cz

www.ponton.cz

Společnost Tady a Ted', o. p. s.: ve spolupráci se společenstvím Začít Spolu nabízí bezplatné doučování a to minimálně 1x týdně přímo v rodině dítěte. Doučující jsou studenti středních a vysokých škol kvalifikováni pro práci s dětmi. Palackého nám. 24, 326 00 Plzeň, tel.: +420 724 247 191, email: info@tadyated.org, www.tadyated.org

Ulice: sociální práce, občanské sdružení, které provádí sociální práci a poskytuje služby harm reduction (snižování rizik) v oblasti pouliční, klubové a privátní prostituce, uzavřené drogové scény a romské komunity (vzdělávání, semináře pro školy).

Úslavská 31, Plzeň – Petrohrad, 326 00; tel: 377 320 352, www.ulice-plzen.com, email: info@ulice-plzen.com

Ledovec: nabízí lidem s duševním onemocněním a/nebo mentálním handicapem z plzeňského regionu podporu při udržování a zlepšování kvality jejich života v běžných podmínkách. Služby poskytujeme ve dvou střediscích: poradenském centru a v terapeutickém centru. Mozartova 1, 323 00 Plzeň, Tel: 774 321 520, 377 429 616

www.ledovec.cz, Email: pcledovec@volny.cz

Občanská poradna: občanské sdružení Občanská poradna Plzeň, o. s. je nestátní nezisková organizace. Usiluje o to, aby občané netrpěli neznalostí svých práv a povinností, neznalostí dostupných služeb nebo neschopností vyjádřit své potřeby či hájit své oprávněné zájmy. Naše služby jsou bezplatné, nezávislé, nestranné a diskrétní.

Koterovská 41, Plzeň 326 00, Tel: 377 456 468, www.opplzen.cz, Email: poradna@opplzen.cz

Salesiánské středisko mládeže Plzeň: Revoluční 98, Plzeň, tel: 377 266 953, www.sdbplzen.cz

Balón – nízkoprahový klub pro volný čas dětí, Vzducholod' – podpora sociálních dovedností,

Kroužky – zájmová činnost, Střecha – pomoc dětem, mládeži a rodině, mail: sdbplzen@sdbplzen.cz

Naděje: Železniční 36, Plzeň, tel: 377 456 912

Komunitní práce s předškolními a školními dětmi - nízkoprahový klub, poradenství lidem v nouzi, sociální intervence v rodinách dlužníků za nájemné, potravinová banka. plzen@nadeje.cz, www.nadeje.cz

Fond ohrožených dětí: Barrandova 8, Plzeň, tel: 377 455 132, 377 455 226, email: fod@fod.cz, www.fod.cz,
Občanské sdružení na pomoc opuštěným, týraným a zanedbaným dětem.

Bílý kruh bezpečí: Jungmannova 1, 301 00 Plzeň, tel. 734 157 200, www.bkb.cz/index.php; www.bkb.cz

Bílý kruh bezpečí poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory. Vedoucí: Bc. Monika Jelínková.

Linka vzkaz domů: 800 111 113, z mobilu 724 727 777 (tarif dle operátora)

Zavolej nám na Linku vzkaz domů – volej zdarma z pevné linky nebo z mobilního telefonu každý den od 8 do 22 hodin. Linka slouží především dětem a mladým lidem, které situace v rodině, ve škole nebo v ústavním zařízení donutí k útěku nebo těm, kteří o tomto kroku prozatím jen uvažují. Dovolat se mohou zdarma ze všech pevných linek z celé České republiky, z mobilních telefonů je služba zpoplatněna podle tarifu jednotlivých operátorů.

Linka důvěry RIAPS Praha: telefon: 222 580 697, zaměření: pro celou populaci, provoz: NONSTOP

E-mail: linka@mcssp.cz, <http://www.mcssp.cz>

Pomoc v jakékoliv krizové situaci: psychické, mentální či tělesné onemocnění; znásilnění či pohlavní zneužití; domácí či jiné násilí; závislosti; sexuální a gynekologická problematika; vztahové problémy; sebevražedné myšlenky či pokusy, úmrtí blízké osoby; bytová či finanční tíseň a nezaměstnanost; osamělost či ztráta smyslu života a duchovní otázky; výchova dětí či péče o seniory, nemocné a postižené blízké osoby.

DONA linka: telefon: 2 51 51 13 13, zaměření: pro oběti domácího násilí, provoz: NONSTOP

E-mail: dona@donalinka.cz, <http://www.donalinka.cz>

Je specializovaná celostátní telefonická služba pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím. Pracuje v nepřetržitém provozu od 11. září 2001. Pomáhá každému, kdo se cítí ohrožen domácím násilím nebo je svědkem domácího násilí. Pomáhá profesionálům, kteří při výkonu svého povolání přicházejí do prvního či opakovaného kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Respektuje anonymitu klientů. Respektuje požadavek diskrétnosti.

La Strada: telefon: 222 71 71 71, zaměření: obchod s lidmi, provoz: NONSTOP

E-mail: pomoc@strada.cz, lastrada@strada.cz, <http://www.strada.cz/>

La Strada Česká republika je nevládní nezisková organizace, která působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi (obchod se ženami, otroctví, nucená práce...).

Krizová pomoc (linky důvěry, krizová centra) v Plzni:

Diecézní charita Plzeň- Terénní krizová služba	Cukrovarská 16/327	777 167 004 NONSTOP	www.kadel.cz/dchp krize@dchp.cz
Centrum SOS Archa - psychologická, duchovní a sociální pomoc lidem v krizi	Prokopova 17/397	377 22 32 21	www.diakonieplzen.cz archa.plzen@diakoniecce.cz
Epoché–regionální institut duševního zdraví	Zábělská 43/5	377 462 314	www.epoche.cz epoche@c-box.cz
Linka důvěry a psychologické pomoci - Epoché	Zábělská 43/5	377 462 312 605 965 822	www.epoche.cz ld.plzen@atlas.cz
Centrum pro zdravotně postižené	Koterovská 134	377 440 854	www.czppk.cz hrdlickovamarie@seznam.cz
K-centrum kontaktní centrum - drogy	Havířská 11	377 421 374 603 210 999	www.cppt.cz kcentrum@cppt.cz
Linka pro ženy a dívky	Husovo náměstí 584/2	731 064 036 377 919 089	www.poradnaprozeny.eu plzen@poradnaprozeny.eu

On-line adresáře na návazná a podobná zařízení v celé republice

<http://www.obcanskeporadny.cz> - informace a seznam občanských poraden

<http://www.amrp.cz/poradny.htm> - adresář rodinných poraden

<http://www.epusa.cz> - úřady státní správy a samosprávy ČR

<http://www.azylovedomy.cz/adresar.php> - adresář azylových domů

<http://www.capld.cz> - linky důvěry

<http://www.help24.cz/index.php?page=centra-pomoci> – Help 24 – Centra psychologické pomoci v ČR

<http://www.saferinternet.cz/>

<http://www.e-bezpeci.cz/>

<http://www.nebudobet.cz/>